

Pasient (PAS): _____ Testleder (TL): _____ Dato: _____

Screeningstesten KT-NR brukes til kognitiv utredning og forløpskontroll ved demens, hjerneslag og andre sykdommer som påvirker kognitiv funksjon, og for å vurdere behandlingseffekt, kognitiv egnethet for bilkjøring o.l. Testen kan avdekke svikt både i semantisk hukommelse (kunnskap om hvilke tall som er på en klokke og deres plassering), rom-, retnings- og tidsorienteringsevne, visuell persepsjon, visuell oppmerksomhet (visuell neglekt m.m.) og eksekutiv funksjon (evne til abstrakt tenkning, organisering, planlegging og planmessig utførelse). Bruk av KT-NR forutsetter at PAS kunne klokken før sykdom. Notér faktorer som kan påvirke utførelse negativt, så som svekket syn/manglende briller, dårlig dagsform, lav oppgaveinnsats, afasi, dyskalkuli, tremor, smerter, nedsatt førlighet, skrivning/tegning med ikke-dominant hånd (f.eks. ved lammelse), høy alder og lav utdanning. Skåre og kvalitativ utførelse kan over tid endre seg ved flere psykiatriske og somatiske sykdomstilstander og sykdomsfaser: av og til med bedre skåre og utførelse (eller bedre kvalitativ utførelse, men lik skåre), som ved behandling av depresjon eller delirium, ev. dårligere, som ved progredierende demens.

Utfør testing en-til-en uten pårørende til stede. Sørg for at PAS ikke kan se på armbandsur/veggklokke ved utførelse. PAS får ikke rotere testarket ved tallinnsettelse (hold på testarket om nødvendig). Les **uthevet** tekst høyt, langsomt og tydelig. Gjenta instruksjon ved behov.

1. Legg blyant, viskelær og testarket med ferdig sirkel på bordet foran PAS (ha flere testark med ferdig sirkel tilgjengelig).
Si: **Tenk deg at denne sirkelen forestiller en klokke. Uten å se på en klokke, sett inn alle timetallene der de skal være slik som på en vanlig klokke. Gjør det så nøyaktig som mulig.** Sørg for at PAS ved behov bruker briller/hørselshjelpemidler.

PAS kan på eget initiativ markere senter av sirkelen, men det er ikke tillatt at TL gjør dette. Setter PAS kun inn noen tall (f.eks. 3, 6, 9, 12), gjenta instruksjon og legg vekt på ordene *alle timetallene* og *vanlig*. Små markeringsstreker, der tall skal stå, godtas så lenge alle tall også er med. Tegnes «stoppeklokke» (tall 1–60 eller kun 15, 30, 45, 60) eller settes hjelpestreker gjennom klokken (så den deles i sektorer), skal TL stoppe dette. Start med nytt testark. Gjenta instruksjon og legg vekt på ordet *vanlig*. Presiser ved behov at sektorinndeling ikke er tillatt. Deles på nytt klokken inn i sektorer eller tegnes nok en «stoppeklokke», la PAS fullføre testen og notér hvorfor utførelse ikke er godkjent.

2. Etter at PAS har satt inn tall på klokken (uavhengig av om enkelte tall er feilplassert, gjentatt og/eller utelatt tross gjentatt instruksjon), si: **Tegn nå inn viserne slik at klokken er nøyaktig ti over elleve.** Bruk *kun* klokkeslettet ti over elleve ved testing og retesting.

Ved tvil om PAS oppfattet klokkeslettet, si: **Hva var klokkeslettet?** Settes visere feil, si: **Hva viser denne klokken nå?** Er PAS misfornøyd med utførelse, be PAS korrigerer. Vil PAS endre mye, bruk nytt testark. Skår beste forsøk. Notér utførelsesforskjell. Er TL i tvil om utførelse er godkjent eller valid/gyldig (ved slurv, lav oppgaveinnsats, «flaks», i grenseområdet godkjent/ikke godkjent o.l.), utfør testen på nytt ark.

Ved rett klokkeslett (minuttviser +/- ≤ 1 min fra 10 over 11 og timeviser i området rett før 11 til nærmere 11 enn 12) og omtrent lik lengde på visere. si: Vis meg hva som er time- og minuttviser. 5 poeng om korrekt, 4 poeng om visere byttes om eller PAS ikke klarer å ta en avgjørelse.

Ved rett klokkeslett og tall 12–23/13–24 eller tall 1–12 i snudd rekkefølge, bruk nytt testark og si: Sett inn tall på nytt. Jeg vil nå at du kun setter inn de timetallene som er på en helt vanlig klokke, der de skal være. Etter at tall er satt inn, si: **Tegn nå inn viserne slik at klokken er nøyaktig ti over elleve.** Settes visere riktig, men igjen kun tall 12–23/13–24 eller 1–12 i snudd rekkefølge, gi 3 poeng. Settes derimot nå visere og tall 1–12 eller 1–24 (1–12 og 13–24 i doble tallsett) på rett plass, gi 5 poeng.

Klokkeslett: 4 poeng ved små plasseringsfeil av visere, dvs. minuttviser > +/- 1 min og < +/- 4 min fra rett klokkeslett, ev. timeviser nærmere 12 enn 11, eller nærmere 11 enn 10. 3 poeng ved minuttviser feilplassert ≥ +/- 4 min fra rett klokkeslett, ev. timeviser ≥ 12, eller nærmere 10 enn 11.

Innbyrdes avstand mellom startpunkt visere og avstand mellom startpunkt visere og senter: 5 poeng ved rett klokkeslett når innbyrdes avstand mellom startpunkt for visere er ≤ 1 cm fra hverandre og til senter av sirkel. 4 poeng ved rett klokkeslett når visere starter > 1 cm og ≤ 2 cm fra hverandre og/eller fra senter av sirkel. 3 poeng ved rett klokkeslett når visere starter > 2 cm fra hverandre og/eller fra senter av sirkel.

Antall poeng bestemmes av den utførelsesfeilen som gir lavest poengskåre (se skåringstabell og retningsgivende illustrasjonsark) med ett unntak: Dersom *begge* visere er riktig plassert mot korrekt plasserte tall 11 og 2, gi 3 poeng (og ikke lavere skåre) selv om ett/flere av de andre tallene er gjentatt, stokket om på og/eller utelatt tross gjentatt instruksjon. Flere feil på samme poengnivå (0–5 poeng) reduserer ikke skåren ytterligere. Ikke godkjent klokke (0–3 poeng) indikerer mulig kognitiv svikt som må undersøkes grundigere. Godkjent klokke (4 og 5 poeng) utelukker ikke kognitiv svikt dersom PAS brukte svært lang tid, viste stor usikkerhet eller annet påfallende ved utførelse. Journalføring av utførelse (ingen visere, alle tall i halve sirkelen o.l.) i tillegg til skåre er derfor klinisk mer informativt enn bare poeng eller oppsummeringer som «patologisk klokketest».

Skåring KT-NR3. Godkjent klokke: 4 og 5 poeng. Behov for umiddelbar retest: Nei ☐ Ja ☐ → Forsøk nr. <input type="text"/> av <input type="text"/>	
5 ☐	Alle tall (1–12, I–XII eller doble tallsett 1–24: 1–12 og 13–24) på rett plass enten i eller utenfor sirkel og korrekt plasserte visere
4 ☐	Små plasseringsfeil tall og/eller visere, blandede arabiske og romertall, ombyttede visere, tall både i og utenfor sirkel
3 ☐	Tall riktig/nesten riktig, men visere feil, eller visere riktig, men kun tall 12–23/13–24 eller 1–12 i snudd rekkefølge også etter retest
2 ☐	Tall riktig/nesten riktig, men kun én viser eller mer enn to visere, eller alle tall 1–24 etter hverandre i én sirkel også etter retest
1 ☐	Visere feil og tall gjentatt, stokket om på og/eller utelatt tross gjentatt instruksjon, tall over 24, tall kun i halve sirkelen og/eller ingen visere
0 ☐	Det settes ingen tall, kun bokstaver, markeringsstreker og/eller symboler eller ingenting på klokken

Version 3, 11.06.2016

Ved vansker kan videre testing gi diagnostisk og klinisk relevant informasjon om utførelse primært skyldes eksekutiv eller visuospatial svikt, eller om PAS ikke kan klokken (personer som ikke klarer å tegne eller kopiere en klokke, kan likevel ofte lese klokken korrekt). Ved primært eksekutiv svikt er fri utførelse redusert, kopiering ofte bedre. Ved hovedsakelig visuospatial svikt er kopiering ofte like redusert som fri utførelse.

Klokkekopieringstest: Ble tall satt inn feil/manglet ved fri utførelse, legg ark A foran PAS. Si: **Sett inn alle disse tallene** (pek på tallene i øvre sirkel) **på samme sted i denne sirkelen** (pek på nedre sirkel). Etter at tall er satt inn, si: **Tegn nå inn viserne slik at klokken er nøyaktig ti over elleve.**

Viserplassingstest: Ble tall satt inn feil på ark A, legg ark B foran PAS. Si: **Her er alle tallene. Tegn nå inn viserne slik at klokken er nøyaktig ti over elleve.** Ark B kan også brukes for å kartlegge viserplassing for mindre krevende (klokken tre) eller mer utfordrende klokkeslett (ti over halv fire).

Klokkelesningstest (KLT-NR): Be PAS for hver av de 12 klokkene si hvor mye klokken er, se skjema for administrasjon og skåring. KLT-NR stiller færre eksekutive krav enn KT-NR og ingen visuokonstruktive krav, kun visuoperseptuelle (evne til å tolke det man ser).

